

**Rozhovor s gen. mjr. Ing. Vladimírem Pickem
ve Velkých Popovicích 26. září 2003**

Karel Sieber (KS): Poprosil bych vás, kdybyste mohl se začátkem rozhovoru nastínit vaši profesní dráhu. Ty otázky jsem vám myslím posílal – zajímalo by mě, jaké jste měl vzdělání, než jste nastoupil do velitelských funkcí a které velitelské a štábní funkce jste potom prošel.

gen. mjr. Ing. Vladimír Píček (VP): ... Tak mohu? K těm osobním údajům. Vojákem z povolání jsem se stal po skončení základní vojenské služby v roce 1951. Tam v základní službě jsem absolvoval Školu důstojníků v záloze a prakticky před skončením základní vojenské služby mně byl dán stranický úkol, abych zůstal v armádě. Když jsem to odmítl, tak mi řekli, že stejně podle nějakého paragrafu mě mohou za čtrnáct dní povolát zase nazpátek, tak jsem se rozmyslel a řekl jsem, že dva roky na té vojně ještě zůstanu.

Pokud jde o vzdělání, pokud jde o civilní, tak mám Vyšší zemskou průmyslovou školu stavební, vojenské, tak tam ještě v základní vojenské službě jsem prodělal kurs náčelníků štábů tankových a mechanizovaných pluků – to bylo v roce 1951. Pak v roce 1953 až 1956 jsem absolvoval Vojenskou akademii Klementa Gottwalda v Praze a v roce 1963 až 1965 Vojenskou akademii generálního štábu ozbrojených sil v Sovětském svazu.

Funkce, které jsem zastával – tak od roku 1951 do roku 1953 jsem byl starším důstojníkem operačního oddělení tankového a mechanizovaného vojska ministerstva národní obrany, potom v letech 1953 – 1956 jsem byl v akademii. V letech 1956 až 1958 jsem zastával funkci staršího důstojníka skupiny operační přípravy operačního oddělení 1. vojenského okruhu. V roce 1958 až 1960 – to je po té reorganizaci armády, kdy se vytvořily 1. a 4. armáda z 1. vojenského okruhu – jsem měl funkci náčelníka operační skupiny operačního oddělení první armády. V letech 1960 až 1963 jsem vykonával funkci náčelníka štábu 19. motostřelecké divize v Plzni. V letech 1963 až 1965 jsem byl ve vojenské akademii generálního štábu Sovětského svazu. Po návratu v roce 1965 jsem se stal náčelníkem operačního oddělení Západního vojenského okruhu Příbram – tak jak byly zase přejmenovány ty armády na okruhy. Tam jsem tedy byl do roku 1967 a od 1. září 1967 jsem byl náčelníkem operačního oddělení operační správy generálního štábu. Teď v tom roce 1968, ale nevím přesně měsíc, zřejmě od září, jsem se stal

zástupcem náčelníka operační správy generálního štábu a koncem roku 1969 – to taky nevím přesně, jestli to byl říjen nebo listopad – jsem byl jmenován do funkce náčelníka operační správy generálního štábu. No a tu jsem vykonával asi půl roku, do května 1970. Tam jsem byl, tedy v tom květnu, odvolán z funkce, právě ne z hlediska mé řekl bych služební nezpůsobilosti, ale z hlediska politického, protože mně bylo dáváno za vinu, že jsem málo radikálně vystupoval proti lidem, kteří byli „pravcově oportunistického smýšlení“, a tak že jsem umožnil na operační správě zformování „platformy“ těchto pracovníků. A za druhé že jsem nesouhlasil se vstupem vojsk a že jsem se aktivně podílel na té rezoluci komunistů generálního štábu, pokud jste o ní slyšel, která odsoudila vstup vojsk. A v tom roce 1970 jsem byl přeložen na Západní vojenský okruh do Tábora, na funkci náčelníka skupiny oddělení operační přípravy operační správy Západního vojenského okruhu. A v roce 1972 jsem byl propuštěn z armády. To bylo v době ... protože já jsem si v tom roce 1970 podal odvolání na ústřední výbor strany a ti to řešili až do toho roku 1972, pak výsledek byl tedy negativní a byl jsem propuštěn. Tak tolik k mým osobním údajům.

KS: Jestli můžu jen doplnit – vy jste ročník ...?

VP: 1927.

KS: A vy jste ještě potom, v sedmdesátých, eventuelně osmdesátých letech, působil ve sdružení Vojenská obroda? Nebo znal jste tyhle lidi?

VP: Já jsem ty lidi znal, ze začátku, když po revoluci svolávali takové sezení do Prahy, kde se jednalo o té rehabilitaci, tak jsem se tam dvakrát zúčastnil, ale členem Vojenské obrody jsem nebyl. Jak jsem řekl, já jsem v té době měl infarkt, a tak jsem nějaké aktivity další tam nevyvíjel.

KS: Začal bych postupně, chronologicky, od padesátých let, od jejich začátku. Mohl byste popsat, jak probíhala redislukace československé armády směrem k umístění v těch bezprostředně pohraničních oblastech? Byl jste nějak u toho, když probíhala tahle redislukace?

VP: Tak já jsem ... ta redislukace, to bylo v roce 1958 ...

KS: Já myslím ještě tu hned po roce 1950.

VP: Ne, tak to jsem byl ještě v akademii, od roku 1953. Do toho roku 1953 jsem byl na tom velitelství tankového a mechanizovaného vojska, tak k těmto věcem já jsem prakticky v té době nepřišel. Akorát vím o té reorganizaci v tom roce 1958, kdy se vytvořily ...

KS: ... 1958, 1. a 4. armáda.

VP: ... 1. a 4. armáda. Takže to šlo nějak mimo a já jsem tedy prakticky tu reorganizaci nějak neovlivňoval. Brali jsme to už jako hotovou věc, to bylo provedeno, já jsem se přestěhoval do Příbrami a pak z té Příbrami jsem šel do Plzně na funkci náčelníka štábu motostřelecké divize.

KS: Vy jste působil, jak jste říkal, na operačním oddělení velitelství tankového a mechanizovaného vojska. Tehdy byl velitelem tankového vojska ...

VP: Janko.¹

KS: ... Janko. Mohl byste přiblížit tehdejší tankové a mechanizované vojsko a eventuelně Janka osobně?

VP: Tak já jsem si Janka vážil. Tehdy jsem tam nastoupil jako poručík, prošel jsem s ním tedy řadu akcí, jak prověrek tankového a mechanizovaného vojska, tak i různá cvičení, která byla řízena z úrovně tankového a mechanizovaného vojska. Podle mě to byl skutečně velmi dobrý odborník, i jako člověk, skutečně dobrý. To zas v porovnání s jeho náčelníkem štábu – to byl Richard Tesařík,² tak to byla úplně jiná situace u něj, i povahově. On byl spíš Tesařík takový

¹ Vladimír Janko vystudoval před válkou akademii v Hranicích, zastával řadu velitelských funkcí ve velení tankového vojska Svobodovy armády. V letech 1950 – 1956 zastával jako generálporučík funkci velitele tankového vojska, v letech 1958 – 1968 byl generálplukovník Janko 1. náměstkem ministra národní obrany. V roce 1968 spáchal sebevraždu po odhalení tzv. generálského puče a po emigraci generála Jana Šejny.

² Richard Tesařík bojoval ve Svobodově armádním sboru, byl dvakrát raněn a vyznamenán titulem Hrdina SSSR. V letech 1945 – 1949 studoval na Tankové akademii SSSR. V letech 1950 – 1952 byl náčelníkem štábu tankového a mechanizovaného vojska, od roku 1952 pracoval jako velitel tankového a mechanizovaného vojska

bohém ... Tak já jsem se tam cítil dobře na tom tankovém vojsku a generál Janko si mě vcelku oblíbil, protože si mě bral místo pobočníka tenkrát, který neměl řekl bych předpoklady ovlivňovat nějak ta cvičení. A my jsme je připravovali, zpracovávali, tak si mě bral spíš jako takového lepšího pobočníka. Ale i potom v pozdější době, i když jsem byl náčelníkem štábu té motostřelecké divize, tak vždycky se zastavil a udržovali jsme spolu dobré vztahy. Až prakticky do ... té jeho ... sebevraždy, v roce 1968.

KS: Jak v té době na tankovém a mechanizovaném vojsku vypadaly jeho operační plány? Jaká byla vlastně vaše pracovní náplň při jejich přípravě?

VP: My jsme se především starali, to operační oddělení, o přípravu velitelů a štábů tankových vojsk a mechanizovaných vojsk. S nimi jsme dělali různá cvičení, se štáby tankových divizí, se štáby mechanizovaných divizí. To byla hlavní náplň operačního oddělení. Zúčastňovali jsme se taky všech prověrek za tu oblast přípravy toho kterého štábu. No a kromě toho to tankové vojsko mělo taky oddělení bojové přípravy, ti se starali zase o výcvik, byli tam technici, kteří se starali o techniku.

KS: Chtěl bych se zeptat v souvislosti s padesátými lety na obecnější dopady zavedení jaderných zbraní do výzbroje. Teď nemyslím do naší výzbroje, ale obecně to, že se vůbec objevily jaderné zbraně. Kdy vlastně vznikly předpisy, které se vztahovaly k jaderným zbraním, k jejich použití, k obraně před nimi a jak na to naše armáda reagovala po operační stránce?

VP: Tak pokud já vím, tato skutečnost nějak pronikla do života armády někdy v těch letech 1955, 1956, kdy z mého hlediska, co jsem viděl, šlo především o dopady na taktiku, operační umění, kdy do té doby prakticky ty operace se plánovaly a cvičilo se řekl bych v tendencích vedení války bez jaderných zbraní, to znamená v jiných normách, v jiných řekl bych tempech, v jiné taktice a manévru. A právě v těch letech jsme začínali, začalo se jednak ve vojenském tisku uvažovat o potřebných změnách, které vyvolává možnost použití jaderných zbraní. A myslím si taky, že právě tahle skutečnost vedla k té reorganizaci 1. vojenského okruhu, kdy byly vytvořeny dvě armády, aby tedy byly pružnější, bojeschopnější, netáhly za sebou ... tíhu prostě toho teritoriálního, té funkce. A velení aby bylo pružnější, to myslím, že byl další takový důsledek toho. A od té doby se už začalo cvičit a připravovat štáby na podmínky vedení boje za použití jaderných zbraní.

KS: A obecně se soudí, zatím tomu odpovídají dokumenty a většina generálů to v rozhovorech zatím potvrzuje, že přinejmenším během první poloviny padesátých let mělo operační plánování spíš teritoriální povahu. Že předpoklad byl ten, že bude odražen nějaký útok protivníka, a to plánování na další dny boje nebylo do té doby detailně specifikováno, že operační plány, které počítaly s nějakou odvetnou, útočnou operací, byly zpracovávány až později. Mohl byste tohle komentovat?

VP: Ty první roky ... nevím, jak to bylo za 1. vojenského okruhu, ale vím tedy, že po té reorganizaci armády a vytvoření 1. a 4. armády jsme rozpracovávali operační plány. A ty byly výlučně obranného charakteru, víceméně se to dá charakterizovat jako úkol přikrytí státní hranice. Žádná útočná operace. Takže jak ty pohraniční svazky, kde jsem pak dělal náčelníka štábu divize, tak prakticky do roku 1964 byla tahle jediná varianta řekl bych použití vojsk, to znamená obrana a přikrytí státní hranice. A teprve od roku 1964, 1965 – z toho máte taky tady ten materiál – tak přistoupila další varianta použití armády, a to byla ta varianta útočná. I když vím, že v platnosti zůstala i ta první, obranná, to, co měly útvary a svazky rozpracováno, tak to měly uložené zvlášť, pro případ zvláštní situace, a vedle toho tam měly tu variantu, prostě tu útočnou. A v té útočné variantě, no, potom ...

---

2. vojenského okruhu. V prosinci 1953 byl zatčen a obviněn z několika trestných činů, včetně ztráty tajných údajů. Po propuštění v srpnu 1954 byl ustanoven velitelem 3. divize v Mladé. V roce 1956 byl generálmajor Tesařík pověřen funkcí zástupce 1. vojenského okruhu a v roce 1958 funkcí zástupce velitele 4. armády. V roce 1959 byl vyslán na studia do VA GŠ SSSR. V dubnu 1960 byl vyloučen ze strany, zbaven hodnosti a propuštěn z armády.

KS: Historik Petr Luňák napsal takovou kratší studii – on je jednak ten člověk, který našel ten dokument z roku 1964, o kterém tady mluvíme – ale napsal taky na základě dalších dokumentů, které shrnují, mapují od druhé poloviny padesátých let až do šedesátých let operační plánování. A tady uvádí i jednotlivé zámysly cvičení. Uvádí tady, že už na jednom cvičení sestavy frontu v roce 1960 měly československé jednotky operovat čtvrtého dne na čáře Stuttgart – Dachau. A potom na cvičení v březnu 1961 se už plánovalo, že bude dosaženo linie Dijon – Lyon šestý až sedmý den. A tak dále. Vy jste říkal, že až do roku 1964 se ...

VP: Já jsem mluvil o operačním plánech. Ne o cvičeních.

KS: Jistě.

VP: A ... to je tedy možné, já v té době jsem byl na štábu divize. Frontová cvičení, která v té době proběhla ... já o tom tedy nevím, o tomhle cvičení. Je tedy možné, že takové cvičení proběhlo. Já jsem vám říkal, že skutečně už v tom roce 1956, 1958, že už se začalo uvažovat tedy o vedení operací za použití zbraní hromadného ničení, takže tohle nevyklučuju, že to tak bylo.

Co jsme my prováděli ta divizní cvičení, nebo i pokud byla cvičení se štábem armády, tak to byly už v té době většinou útočné operace.

KS: Já jsem hovořil s generálmajorem Jánem Franko, který působil potom jako ...

VP: ... chemik.

KS: ... chemik ... jako náčelník chemického vojska právě od roku 1968. On se zúčastnil ještě jako kapitán v roce 1955, když vy jste byl na akademii, toho prvního spojeneckého cvičení Varšavské smlouvy, které tady probíhalo bezprostředně po jejím vzniku. Hovořil o tom, že se tehdy museli vyrovnávat s tím, že na tom cvičení byla v podstatě používána taková sestava vojenských jednotek, která vlastně ještě neexistovala. Že věděli, jaké možnosti ty jednotky budou mít, co se týká mobility, co se týká výzbroje, ale věděli zároveň, že ty jednotky ještě neexistují, že budou budovány. Odpovídá to tomu, co vy jste věděl o těch cvičeních? Že byla zaměřena tím způsobem.

VP: No, myslím si, že to tak bylo. Já jsem se toho cvičení taky nezúčastnil, protože to jsem byl v akademii, ale ... když jsem přišel z akademie, tak ještě reorganizace armády neproběhla, to bylo 1956, 1957, 1958. My jsme prováděli tedy přípravu velitelů a štábů a tam se už – teď vám neřeknu přesně – některá ta cvičení byla v organizaci sborové, to znamená, že byla cvičení sboru, a divize. Protože v té době, před vytvořením armád, byla velitelství sboru. Takže se cvičilo v této sestavě a teprve potom, až došlo k té reorganizaci, tak vím, že ta cvičení už probíhala na skutečnou reorganizaci, jaká byla, to znamená armáda o divizích, bez toho mezičlánku sborového.

A že by tedy ještě před reorganizací ... na ty armády, že by se už cvičilo v té reorganizaci pozdější, tedy armáda a divize, nejsem si jist, nevím.

KS: Vzpomněl byste si, jak jste – v době, kdy jste byl náčelníkem štábu 19. motostřelecké divize – prožíval události druhé berlínské krize (ale myslím, že mnohem bezprostřednější byly ty události karibské krize)? Jaká opatření tehdy byla?

VP: Karibskou krizi, to jsem zažil. Velice intenzivně tedy. Protože byli jsme pohraniční divize a byli jsme ve zvýšené bojové pohotovosti, prakticky velmi dlouho. Prováděla se řada opatření, zesilovala se a urychlovala se ženijně technická opatření na hranicích.

KS: Co to konkrétně bylo?

VP: To se z prefabrikátů dělaly prostě střílny, kryty, velitelská stanoviště, která se dávala pod zem, tomu se říkalo ženijně technická opatření. Navíc, pokud si vzpomínám, tenkrát mimo vlastní organizací útvarů těch pohraničních pluků tam přibyla v té době ještě samohybná děla, která jsme tehdy rozmísťovali spolu prakticky přímo na hranici u pohraničnicků. Tím se zesilovala taky obrana té hranice. No a co bylo nejhorší, že tedy jsme měli tři ročníky v útvech. Nastoupili nováčci, ti byli nevyčvičení, a vzhledem ke krizi ten ročník, který měl odejít do civilu, tak se ponechal z hlediska bojové pohotovosti v útvech. No samozřejmě, kasárna přeplněná, problémy s tím byly. Navíc tenkrát se nějak více kladl důraz na spolupráci s

Pohraniční stráž, se kterou jsme měli normální běžnou spolupráci. Tentokrát se tam projednávala nebo organizovala řada opatření na pomoc útvarům Pohraniční stráže ze strany našich útvarů motostřeleckých pluků. Dá se říci, že v té době útvary divize byly plně bojeschopné.

KS: Že byly tedy naplněny nad rámec těch mírových počtů.

VP: Naplněné, komplet prostě, protože ony ty pohraniční divize i v době mobilizace jenom něco málo doplňovaly. Ty byly prakticky pořád na plných stavech. No ale tím, že se tedy ponechal ten vycvičený třetí ročník, tak ty jednotky i osádky bojových vozidel byly prakticky plně připravené.

KS: A tahle situace tam panovala jenom u těch příhraničních, u té devatenácté, dvacáté, nebo byly takhle doplňovány i ty za normálního stavu jenom rámcované divize?

VP: Já, co bylo u dalších divizí, nevím, nemám přesně ... nerad bych tady něco vykládal. Ale mám dojem, že se to netýkalo jenom pohraničních divizí. Ale v první řadě to byly pohraniční divize. Že by se mobilizovaly nějaké divize, to nevím. To by měl říct generál Klouda, který byl náčelníkem organizačně mobilizační správy, jenže v té době on velel sušické divizi. Ale měl by o tom něco vědět, tedy.

KS: Mám tady dva dokumenty – první je z roku 1961, je to rozkaz ministra obrany pro výcvikový rok 1962.³ Je to z archivu ústředního výboru, protože Lomský to předkládal ke schválení politbyru. Tehdy, už na konci padesátých let, proběhlo značné snížení počtů, ten počet klesl z téměř 300 000 na asi 180 000. Tohle snížení počtu bylo někdy zdůvodňováno tím, že to je zavedením raketové techniky a zavedením prostředků jaderného napadení na naší straně. Že je tedy kladen menší důraz na lidskou sílu.

VP: Jo.

KS: Tady v tom dokumentu si právě Lomský stěžuje v hodnocení cvičení, že vojáci a velitelé začínají podceňovat úkoly související s bojovou přípravou na vedení války konvenčními prostředky a že často odkazují na to, že „jsou tady ty rakety, takže proč bychom se snažili“ – teď to samozřejmě zjednodušuji. Setkal vy jste se někdy s takovou snahou, snahou takhle to interpretovat?

VP: Ne, to jsem se nesetkal. V té době, 1960, 1961, 1962, jsem byl v té funkci náčelníka štábu divize, takže jsem znal ten stav, který byl v útvarech, a nevím, že by něco takového bylo. A vím, že v té době – divizi velel generál Valo⁴ – tak alespoň ta naše divize byla hodnocena na shromážděních armády vždycky jako jedna nejlepší. Ale to bylo na základě prověrek, na základě cvičení, prověrky štábů, střeleb, stavu techniky, takže podle mě ... nevím, já k tomu nemám co říct. Ona tahle hodnocení, co se dělala ročně, pro ministra, tak vždycky tam muselo něco být, aby se to mohlo „zvěřit“, zřejmě to mohlo být taky nadsazené.

KS: Mě právě překvapilo, že v roce 1963, tedy o rok později – tedy tohle je z konce roku 1962 a je to plán na výcvikový rok 1963, tak tady se potom naopak píše – a hodnotí se tady cvičení – a píše se tady: „Někteří velitelé a štáby používají během operací jaderných zbraní nerozhodně a často je rovnoměrně rozdělují.“⁵ Tady na té stránce – je to velice zvláštní, zvlášť když se mluví o československých velitelích.

VP: [čte]

KS: Politbyro k tomu přijalo takovou divnou rezoluci, ve které říkalo, že se z té zprávy mají odstranit některé „silné výrazy“, ale nikdo neoznačil přesně, které silné výrazy, takže nejspíš měli na mysli tohle. Jak si vyložit tahle slova ministra Lomského? Ono je to velmi zářející

³ SÚA, Archiv ÚV KSČ, fond 02/2, PB ÚV. Sv. 328, aj. 419, bod 7, 47 listů. Rozkaz ministra národní obrany pro výcvikový rok 1962, projednáno 28. listopadu 1961.

⁴ Vasil Valo působil v letech 1967 – 1969 v hodnosti generálporučíka ve funkci velitele Středního vojenského okruhu a v letech 1971 – 1979 v hodnosti generálplukovníka jako 1. náměstek ministra národní obrany.

⁵ SÚA, AÚV KSČ, fond 02/2, PB ÚV KSČ. Sv. 368, aj. 462, bod 11, 49 listů. Rozkaz ministra národní obrany pro operační přípravu a pro přípravu vojsk ve výcvikovém roce 1963, projednáno 6. listopadu 1962.

vzhledem k tomu, že tehdy československá armáda – podle toho, co je známo – pořád neměla k dispozici, respektive na svém území ...

VP: [čte] ... no, nebylo, ale to se prostě s tím jako počítalo a cvičilo, takže v té přípravě velitelů a štábů se to jako bralo v úvahu, že jsou. Ale tohle, ten odstavec, já tomu moc nerozumím, protože to je tak formulované, že si z toho může vybrat kdo chce co chce.

KS: Právě.

VP: Co to je „rozhodné“? Rozhodné – nerozhodné použití jaderných zbraní ... To by přeci ... Tady nejde o to, jestli někdo váhá s použitím nebo neváhá. [čte:] „Použití jaderných zbraní je zbytečně centralizováno.“ Podle mě tedy ... [čte:] „... v rukou nadřízených velitelů.“ Jaderné zbraně – vždyť to proboha není ..., vždyť to musí být centralizovaně řízené – použití jaderných zbraní! Samozřejmě, že jednotliví velitelé na to mají vliv, na použití jaderných zbraní, zejména pokud šlo o ty taktické jaderné prostředky. Samozřejmě jejich použití by mělo být na základě rozhodnutí velitelů svazků a velitelů armád, které byly. No, nevím, co bych k tomu řekl opravdu.

KS: Já jsem tím taky trochu zmaten.

Takže jestli to chápu správně – já teď samozřejmě nemluvím o rozhodnutí, jestli ta válka bude nebo nebude jaderná, protože to by bylo rozhodnutí politické, na úrovni minimálně Spojeného velení – ale v případě, že už by ta válka probíhala, tak rozhodování o použití těch jednotlivých taktických jaderných úderů, to bylo na úrovni armády, chápu-li to správně?

VP: No, samozřejmě to bylo na všech úrovních, protože armáda dostala já nevím ... vyčleněný počet jaderných prostředků. A pokud jde o armádu, tak armáda obhospodařovala ty operační, operačně-taktické jaderné prostředky. Ta divize, ta už měla taktické prostředky. A mimo to byly prostředky já nevím letecké armády, které se používaly. Takže podle mě tyhle cíle byly plánovány z vrchu, tohle použití.

KS: Jistě.

VP: To znamená, že armáda musela mít vědomost o tom, jak frontové prostředky budou použity, aby to „neházeli“, obrazně řečeno, na stejné místo, že ano. Tak které cíle budou prostě ničeny prostředky frontu, front dal prostředky armádě, buďto jí uložil, které cíle by měla, nasměroval jí, nebo velitel armády rozhodl sám – vzhledem k tomu, kde budou ty frontové prostředky k použití – jak se použijí prostředky ovlivňované tou armádou. A tak to šlo až dolů.

KS: Ty taktické a operačně-taktické rakety ... to jsou rakety, jestli se nemýlím, ty operačně-taktické R-11-M, s tím doletem 170 kilometrů, a ty taktické ...

VP: ... to bylo těch třicet.

KS: ... R-30. Mohl byste říci, kolik připadalo 1. armádě, kolik divizi?

VP: Ono se cvičilo tak, že to bylo různé. Pokud si vzpomínám, tak divize měla ten raketový oddíl, který měl šest těch raketových zařízení, takže najednou mohl odpálit šest těch jaderných náloží. Až potom za určitou dobu, kdy došlo k přísunu dalších nebo ke smontování a dodání, tak mohl použít další. Ale to už si nepamatuji, kolik se jich tedy používalo na té úrovni taktické a na té úrovni operačně-taktické nebo strategické.

KS: Já jsem se zkoušel vyptat těch letců, generálporučíka Činčára a generálmajora Štorka, který potom velel 10. letecké armádě v osmdesátých letech, jestli by se někdy v letectvu stalo to, že by jaderné údery za použití leteckých jednotek prováděli i českoslovenští piloti, nebo jestli tam byl jenom ten princip, že se na československé území přesune ta 57. letecká armáda ze Sovětského svazu a teprve ta bude ...

VP: Pokud já vím, tak se cvičilo, že letecká, tedy naše armáda letecká tyto prostředky měla, dostávala.

KS: A to samozřejmě ti piloti museli procházet nějakým výcvikem, protože – hádám – konvenční bombardování, jaderné bombardování, to je asi něco dost jiného.

VP: No samozřejmě, jenže k tomuhle já se můžu těžko vyjádřit, to by měli dělat ti letci. Ale počítalo se při cvičeních s tím, že letecká armáda dostávala úkoly a cíle pro jaderné údery, ne že by to pro ni dělal někdo jiný, ale mohla to zabezpečovat letecká armáda.

KS: Samotné rakety tady jsou od začátku šedesátých let. Otázkou samozřejmě jsou ty jaderné hlavice. Podle vašich vědomostí – jak tohle bylo plánováno? Jaký interval byl třeba pro dopravu jaderných hlavice, pro jejich namontování?

VP: No ... interval ... to já vám taky přesně neřeknu. Víím tedy bezpečně, že ty jaderné hlavice byly tady, měly být tady, i v těch materiálech se tam o tom hovoří, že jsou ta místa, to už není nic tajného. A odtamtud technickými prostředky těch skladů měly být tedy dopravovány tyto hlavice do určitých míst, kde byly ... já už nevím, jak se jmenovaly ty útvary, to byly technické brigády. Tyhle brigády měly za úkol smontovat hlavice a nosiče a odtamtud se tedy dopravovaly do bojových útvarů raketových, kde měly být odpáleny. Víím, že na to byly nějaké normy, ale bohužel to už ...

KS: Ta smlouva mezi Lomským a Grečkem z prosince 1965, která byla uzavřena právě o téhle otázce, o vybudování těch tří depotů, Bíliny, Míšov-Borovno a Bělá pod Bezdězem, tak ta údajně měla navazovat na předtím přijatou dohodu, neformální dohodu z toho cvičení v Legnici.

VP: O tom cvičení vůbec nic nevím. Já jsem v té době byl v Moskvě, takže tohle neznám, slyším to poprvé.

Já jsem se akorát dověděl o těch skladech, když jsem nastoupil na operační správu, protože tam byly potřeba zvláštní prověrky pro tyhle utajované skutečnosti, přímo prezident republiky dával souhlas se seznámením s těmito prostředky, takže já jsem se k tomu dostal až v roce 1967.

KS: Taky se někdy uvádí, že ty sklady, ty depoty byly budovány od roku 1965, od přijetí té smlouvy, po několik let a že teprve byly osazeny až snad v únoru 1969. Že buď ta stavba byla tak náročná nebo ji československá strana úmyslně protahovala ...

VP: Jak říkám – já jsem přišel na tu operační správu v roce 1967, kdy jsem se s tím seznámil. A víím tedy, že v roce 1969 byla kolaudace, kde jsem se zúčastnil, to bylo dokončení, u toho se, u těch skladů, dělaly bytové jednotky pro obsluhu, pro jejich rodiny. A víím tedy, že teprve v roce 1969 byla kolaudace toho skladu, Červený Újezd nebo jak se to jmenovalo, já nevím, tady u Chomutova, někde tam ... Takže v té době víím, že tenhle sklad se dokončoval. O ostatních bohužel nemám přehled. Jestli už byly hotové nebo ne, už si nevzpomínám.

KS: Vy jste říkal, že seznámení se s touto skutečností bylo záležitostí velice úzkého okruhu osob. Ale přece jenom ty sklady musel někdo reálně stavět, musel někdo reálně zabezpečit po stavební stránce – vzpomenete si, kdo byli ti další lidé, kdo museli mít povědomost o tom, že ty sklady jsou budovány?

VP: Především to byli funkcionáři stavebně-ubytovací správy, já nevím, jak se to přesně jmenovalo, na ministerstvu národní obrany. Jak dalece přenášeli tuto povinnost na třeba krajské vojenské stavebně-ubytovací správy, to vám neřeknu, ale dělali to prostě tyhle útvary. No, používal se krycí název toho, dneska už vám taky neřeknu co, ale má dojem, že „spojovací sklad“ nebo něco takového ...

KS: Ale to spojovací vojsko s tím asi nemělo ...

VP: Ne, ne, ne, ti o tom prakticky nevěděli vůbec nic.

KS: Souhlasí to, že se používal ten název „Javor“ nebo „Javory“ pro celou tuhle akci?

VP: Něco mi to říká. Nevím přesně.

KS: Když jsem mluvil s těmi generály, i s lidmi na hodně vysokých postech, s Činčárem, který byl náměstek potom, tak oni to zuřivě popírali, že by vůbec kdy byly na území Československa prostředky jaderného napadení. Což ... myslíte, že to je tak, že oni opravdu neměli o tom povědomost nebo že ... ?

VP: No, tak já nevím, jestli tenkrát Činčár i jako zástupce náčelníka operační správy – tam byly ty vztahy takové dost divné – jestli tedy on byl seznámen s touto skutečností. Mám dojem, že

ne. Jestli tedy ty prostředky tady potom byly, nebo ne, to já taky nevím. Protože – říkám – to se dokončovalo v roce 1969, já jsem v sedmdesátém roce odešel, tedy v květnu. Takže co se dělo dál, nevím. Víím, že tady kolem toho ... že tady byl určen jeden ... nebo bych řekl pracovní skupina raketového vojska a dělostřelectva Sovětské armády, nějaký plukovník, nevím už jeho jméno, ti to tady hlídali ze strany, bych řekl, odborné, tu výstavbu. Občas sem přijel jeden plukovník z velitelství dělostřeleckého a raketového vojska Sovětské armády, s ním jsem si velice dobře rozuměl, znali jsme se. Víím, že ještě tady byl v době, kdy jsem odcházel z funkce, tak ještě byl u mě potom a tak jsme se loučili. Takže tihle řekl bych dohlíželi na tu technickou stránku z hlediska skutečného použití těch skladů ke svému účelu.

KS: A tihle Sověti tady byli už před srpnem nebo ...?

VP: Kdo?

KS: Ti Sověti, které jste jmenoval. Ten plukovník, ti tady byli už ...?

VP: ... ti tady byli už před srpnem. Po celou dobu, podle mne, co se to budovalo. Začalo se to myslím v roce 1965.

KS: Věděl jste vy potom, když už tady byli Sověti, když už tady byla Střední skupina, měli jste přehled o tom, co tady Sověti vlastně mají a jestli tady je i sovětská jaderná municie?

VP: No ... tak dalece ... jestli potom moji nástupci o tom věděli, to nevím – já jsem o tom nevěděl. My jsme věděli, co tady je za složení té armády, kolik má divizí, kde jsou umístěny, protože my jsme měli pod palcem tu dislokaci na operační správě. Takže tenkrát jsme se zúčastnili těch jednání, když se rozhodlo, že se dočasně umístí. To jednání – jednak bezprostředně po vstupu potřebovali se někde soustředit, tak i tyhle prostory se s nimi upřesňovaly, kde ty jednotlivé divize budou, než tedy se vyčlení nějaké posádky, kasárna, a potom to jejich umístění v kasárnách. Ale jestli tady měli municie jadernou, to nikdo nevěděl. Fakt je to, že v té době ... jsem několikrát volal na operační správu Sovětské armády, protože jsem věděl, protože jsem měl zodpovědnost za ten operační plán, že ta jejich přítomnost to celkem narušila, dosavadní úvahy a plány, které byly, a žádal jsem prostě několikrát, aby někdo přijel a řekl, co a jak dál bude, protože je potřeba tyhle věci srovnat. No ale, bohužel, do té doby, než jsem odešel, tak jsem se nedomohl toho, aby někdo přijel. Buďto tedy neměli jasno, anebo to bylo možná kvůli mé osobě, nechtěli už o tom mluvit, abych se něco nedověděl. Takže jaký byl osud další těch operačních plánů, to já už nevím.

KS: Můžeme se ještě vrátit k těm operačním plánům ze šedesátých let? Já víím, že to je krok zpátky, ale přesto. V těch cvičeních, která probíhala, byly podle mých vědomostí vždycky procvičovány určité jednotlivé aspekty toho plánu. Jednou se nacvičovala obrana zase s použitím vytvoření pole jaderných fugasů, nebo se nacvičoval naopak mimořádně rychlý útok, vždycky se probírala určitá varianta, určitý jednotlivý aspekt věci. Můžete říci, kterých cvičení jste se zúčastnil a jak ta cvičení probíhala?

VP: No ... kterých jsem se zúčastnil. Já jsem se zúčastnil ... první cvičení, které bylo takové větší, kterého jsem se zúčastnil, to bylo tamhle u ... Lvova, na území Sovětského svazu. To bylo v roce 1957 ... asi 1957. To bylo prostě cvičení frontové, my jsme tam cvičili jako štáb armády. Tak tam se už procvičovaly útočné operace, protože já jsem většinou zpracovával ten vlastní plán operace, tu mapu s těmi šipkami, jak to bylo. To se tam procvičovalo. Potom v roce 1966 jsem se zúčastnil, to bylo cvičení Vltava. To bylo tady u nás, to jsme cvičili v Příbrami. A tam rovněž se procvičovala útočná operace. Fakt je ten, že témata cvičení a cíle vycházela víceméně z těch operačních plánů. Že prostě všechny útvary divize, jak vlastní divize, tak i prostě armáda mívala témata a zámysly toho cvičení, které byly podobné úkolu, který měli tedy v tom operačním plánu. Takže třeba armáda, která se vytvářela z toho Východního vojenského okruhu, třeba většinou zase procvičovala zasazení do útoku, zatímco tyhle armády pohraniční, ty měly příkrytí hranice a přechod do útoku. Jejich divize, třebas tankové, ty zas měly variantu protiúderu a přechod do útoku, to jsme stanovovali my prostě, kteří jsme znali operační plán. Tak aniž by se něco prozrazovalo, tak se stanovovala témata cvičení na ten běžný rok pro každý útvar, svazek, svaz ...

KS: V tom plánu z roku 1964 se počítá s tím postupem za sedm, osm dní na linii Besancon, Dijon, a tak dále ...

VP: Jo ...

KS: ... po devíti dnech až na ten Lyon. Mohl byste zhodnotit proveditelnost toho plánu? Samozřejmě je to jenom hypotéza, je to jenom „kdyby“, ale přesto.

VP: Mohu. Podívejte se, já jsem v té době absolvoval akademii generálního štábu Sovětského svazu. Tam prostě tyhle řekl bych ... to operační umění a strategie prakticky odpovídaly tomu, co je tady v tom operačním plánu. To znamená, že ta obrovská tempa útoku, já nevím, 80, 120 kilometrů ...

KS: Denně ...

VP: ... denně, že ano, teď prostě ty prostory, teď to použití zbraní hromadného ničení, že ano ... Tak já se přiznám, že od samotného počátku i tam jsem měl z toho prostě divný pocit. Protože když jsem viděl při těch cvičeních, co se „naflákalo“ prostě těch jaderných zbraní ... no, to bylo vždycky na té mapě, to bylo poseto, teď to byly pozemní výbuchy, které zanechávají radiační stopy, které se musely překonávat, nehledě na ty překážky, které vznikly v důsledku toho použití těch zbraní hromadného ničení... a nehledě na řekl bych morální stav a vliv na psychiku těch vojáků, jak jedné, tak druhé strany, obyvatelstva, tak jsem si myslel, že tohle je naprosto nereálné. A takhle u toho hodnocení jsem zůstal po celou dobu, a i když jsem se s tím plánem pak seznámil, tak jsem říkal: „Je to dané, my to prostě nezměníme, je to takový rozkaz.“ Ale podle mě to bylo naprosto nereálné. Nehledě na to, že i ten poměr sil, který se v takovýchto operacích počítal, vždyť byl skoro vyrovnaný, tam nebylo prostě nějaké převahy v ničem. Takže to podle mě mohlo jediné pro jednu i pro druhou stranu, taková operace, skončit fiaskem. To nemohlo prostě nikam vést. Ale tak se prostě cvičilo, že ano.

KS: Mě hlavně zaskakuje, že se tam velice málo hovoří o těch účincích ... je tam sice 130 úderů, které zasadí ti červení, ale ti modří přece budou taky zasazovat nějaké údery ...

VP: Ale jistě. V tomhle se vycházelo z překvapivého jaderného úderu, že jo. No ale [úsměv] ... vždyť ta druhá strana nespí. To by musela znenadání prostě jedna strana napadnout ... a bylo jasné, že kdyby vypálili já nevím strategické prostředky, tak ty se zjistily ve vzduchu, že jo, a byl čas tedy ... Proto taky k přípravě pohotovosti bylo zapotřebí do třiceti minut, to se vycházelo z toho, než z Ameriky doletí, aby vojska byla z kasáren pryč. Takže ať jedna strana uspěla s vystřelením dřív, tak druhá strana s menším zpožděním, ale stejně by to tam dopadlo.

KS: Jistě. V dokumentech se počítá se třemi stovkami úderů na naše území. Mluvil jsem s generálem Franko, který měl na starosti tuhle problematiku, i po linii civilní obrany – odmořování a radioaktivního zamoření a tak dále. Říkal, že kalkulace jaderných úderů byla z velké části politika těch jednotlivých měst a závodů, že šlo o prostředky na získání ... na budování těchto záležitostí. Že ta kalkulace nevycházela tolik z nějakého reálného poměru sil nebo z nějakých zpravodajských informací o protivníkovi, ale spíš z nějakých vnitřních pohnutek. Jak vy byste odhadoval ten počet úderů na československé území?

VP: To je ... to je prostě těžko říct. To bych střílel, protože nemám k tomu já nevím nějaký klíč, co říct. Fakt je ten, že pokud jde o civilní cíl, tak především to musely být nějaké strategicky významné cíle, hlavní město, komunikace nějaké důležité, nevím, co ještě. Jestli tohle někdo ... to může každý vyhodnocovat, jak chce. Já říkám, hlavní vodítka tam bylo, přeci tyhle prostředky se nemůžou házet jako pouťové kuličky, že ano. To zas i ta strana, která to používá, musí počítat s tím, že pokud chce na to území vstoupit, že taky si nemůže nadělat problémy pro svá vojska, pro své cíle. Takže tohle já vám prostě ... neřeknu. To může být deset, já nevím padesát, to může být sto, nevím.

KS: Narazil jsem v dokumentech, mobilizačních, na zmínku o souvislostech s vltavskou kaskádou, kde snad existuje plán na vypuštění vltavské kaskády, aby tak bylo zamezeno tomu, že jaderný úder zničí těleso přehrady a vytvoří přívalovou vlnu, která pak strhne další přehrady a další mosty.

VP: O tom vím, že se s tím počítalo, s vypouštěním těch přehrad. S tím se počítalo, ale žádný plán jsem neviděl. To bylo zřejmě v rámci teritoria potom, tohle řešené. To šlo nějak mimo mě.

KS: Vitanovský hovořil v téhle souvislosti o tom, že se snažil přimět sovětské velení, že všechny československé prostředky nebudou vyčleněny pro front, ale že tady zůstane nějaké teritoriální vojsko o síle jedné, dvou divizí, které tady prostě bude zabezpečovat nějakou místní teritoriální obranu. Setkal jste se s touhle debatou mezi československými a sovětskými představiteli, o té otázce poměru sil pro front a pro teritorium?

VP: Ne ... O tom nevím tedy. Fakt je ten, že se uvažovalo, že teritoriální vojska budou, to vím. Protože o tom teritoriu se nějak začalo jednat a řešit právě v té době, když jsem přišel na operační správu, takže se tam vytvořilo oddělení teritoria. Tam byl generál Vrba, byl náčelníkem tohoto oddělení.

KS: Našel jsem z roku 1963 učebnici, kterou napsal generál Vitanovský, jmenuje se *O součinnosti*. Byla vydána asi v počtu dvou tisíc výtisků, jen pro vnitřní armádní potřebu, ale i tak ten počet výtisků je docela velký. A Vitanovský tam poměrně koncizně shrnuje tu teorii operačního umění a vedení války za použití prostředků jaderného napadení. Má tam mapy, na kterých ukazuje, jak se mění jednotlivé operace – obchvat a tak dále – s použitím jaderných prostředků, výsadkové operace a tak dál. Tohle mě překvapilo, že českoslovenští důstojníci tak rychle zvládli tu teorii. Myslíte, že Vitanovský byl výjimka, že měl nějakou mimořádnou snahu v tom teoreticky vyniknout, v těchhle věcech, nebo to bylo obvyklé?

VP: Tak on Vitanovský⁶ ... byl chytrý. Já ho znám, já když jsem přišel na operační správu, tak už tam nebyl, ale vím z té spolupráce, ještě když jsem byl na armádě a na okruhu, s ním, tak on pro tohle tíhnul. Taky jeho obsazovali do všech komisí, které něco řešily. Řešila se v jedné době otázka velení v armádě, on tam byl taky. On pro to měl vlohy, měl předpoklady, takže ... to mě nepřekvapuje.

No, ale kdo se dostal k nějakým těm materiálům třeba ze sovětské strany – on to sám nevymyslel, to všecko – takže pokud dostal z první ruky na generálním štábu nějaké ty příručky a nebo odebíral odborný tisk sovětský, tak mohl tyhle věci zpracovat. Protože nic jiného, než šlo z té Moskvy, vymyslet nemohl, jedině to mohl trochu vylepšit, rozpracovat.

KS: On tam uvádí, že se znal s tím Ivanovem, šéfem operační správy Sovětské armády ...

VP: Jo.

KS: ... ještě, jestli si to dobře pamatuji, se Zacharovem. A říká tam, že měl pak s těmi Sověty určité konflikty, právě v otázkách pojetí teritoria a v otázkách automatizace, že se mu zdálo, že to Sověti odmítají, jenom z toho důvodu že to přišlo z československé strany, že to pak sami použili.

VP: [kýve] To je možné.

---

⁶ Václav Vitanovský působil v letech 1956 – 1959 jako náčelník operačního oddělení operační správy Generálního štábu ČSLA. Poté v letech 1959 – 1960 zastával funkci zástupce náčelníka operační správy a v letech 1960-1966 funkci náčelníka operační správy. V letech 1966 – 1968 byl už v hodnosti generálporučíka zástupcem náčelníka generálního štábu a předsedou komise pro rozvoj velení. Po nástupu ministra Dzúra byl odvolán a pracoval jako samostatný vědecký pracovník u sekretariátu ministra národní obrany. Před nuceným odchodem do zálohy v roce 1971 byl pracovníkem komise pro vybudování branného systému ČSSR.

KS: Já jsem vás tehdy ptal na ten Vošterův případ,⁷ na jeho odvolání.⁸ Mohl byste tohle jenom nějak krátce komentovat?

VP: Jak jsem vám říkal do telefonu, já jsem prostě tohle slyšel poprvé od vás. Fakt je ten, že jak jsem se tam dočetl, že to vyšetřování toho případu bylo prakticky v době, kdy já jsem na operační správě už nebyl.

KS: Ano.

VP: ... takže tohle šlo mimo mě. Ale v době, kdy jsem tam nastoupil, tak měli být, jak jsem se dočetl, na té konzultaci někde v Jugoslávii. Já jsem v té době, to byl nějak listopad nebo prosinec 1967, já jsem v té době byl pověřen – dělala se prověrka mobilizace mimoňské divize, tak jsme byli zainteresováni tam, tak já ani u jednoho jednání [s Jugoslávci] jsem nebyl. A taky mně z toho není jasné, jaké ty dokumenty měl Voštera předat. Jestli to byly samotné směrnice pro bojovou pohotovost, tak podle mého názoru to nebylo nic katastrofálního, protože že tedy vojska mají opustit kasárna do dvaceti minut nebo do třicet minut, to bylo všeobecně známo, to nebylo nic. A nějaké ty zásady, že jdou do nějakého shromaždiště a pak že z toho shromaždiště jdou do prostoru soustředění, tohle, pokud to nebyly vlastní prováděcí směrnice nebo konkrétní plán nějakého útvaru nebo i velitelství, tak podle mě to nebylo nic katastrofálního. Ale tam je to spojováno s tím rozpočtem armády a tak dále ... tak nevím, co teda předali skutečně, nebo ne. Protože ty obecné zásady bojové pohotovosti, ty ti jugoslávští důstojníci studovali v Moskvě taky. Se mnou tam [na Vorošilovce] bylo asi jedenáct nebo dvanáct jugoslávských oficírů. Takže nevím, nemůžu k tomu skutečně říct víc.

KS: Ono to zatím tak vypadá. Vy jste říkal, že jste odcházel v květnu 1970 z té operační správy a první zpráva z toho předsednictva ÚV je snad někdy z konce května nebo snad až června 1970. Možná se vyšetřování pak rozběhlo prostě až účelově.

VP: Říkám, nevím. Nemám o tom tušení, zas takovou sklerózu nemám, že bych o tom vůbec nic nevěděl.

KS: Mohl byste nějak osobněji charakterizovat ty jednotlivé Sověty, se kterými jste přišel do kontaktu? Jak ze Spojeného velení, tak z generálního štábu Sovětské armády, myslím ty hlavní velitele, Jakubovského, Štemenka, Malinovského ...

VP: Tak s těmi já jsem do styku nepřišel. Jednou jsem tam byl u náčelníka generálního štábu s generálem Rytířem, to byl myslím, jak se jmenoval, Zacharov? To jsem jenom doprovázel generála Rytíře. Víím, že tam jednal o nákup letadel, že tam měl nějaké dohady. Ona chtěl Jaky a Zacharov mu je nechtěl dát. Jak to pak dopadlo, nevím. Tak to bylo takové první setkání s tímhle. Pak s tím Zacharovem jsem se setkal v akademii, když ho sundali z funkce náčelníka generálního štábu, tak šel dělat náčelníka akademie generálního štábu, pak zase se vracel.

Jinak já potom v té funkci na operační správě jsem se setkával pouze s pracovníky operační správy generálního štábu Sovětské armády, ne s náčelníkem operační správy Sovětské armády, s tím jsem vůbec nejednal, ale oni jezdili sem, takoví ti náčelníci oddělení, kde se upřesňovaly takové ty otázky spolupráce. Potom po obsazení republiky, po okupaci tedy, asi dvakrát za mnou přijel náčelník operačního oddělení té armády, která byla v Milovicích. Ale to byla jenom taková zdvořilostní návštěva, že o ničem tam se nejednalo. S žádnými dalšími funkcionáři

---

⁷ Jan Voštera se stal v roce 1953 pracovníkem operační správy Generálního štábu ČSLA. V letech 1955–1956 byl náčelníkem štábu 3. střeleckého sboru v Plzni, poté studoval na Vojenské akademii generálního štábu v Moskvě. V letech 1958–1959 byl velitelem 20. motostřelecké divize v Karlových Varech. Od roku 1959 byl náčelníkem operačního oddělení operační správy generálního štábu, v roce 1961 byl povýšen na generálmajora. Od roku 1965 zastával funkci zástupce náčelníka operační správy, od roku 1966 funkci náčelníka operační správy. V letech 1969–1970 pracoval krátký čas nejprve jako náčelník inspekce ministerstva národní obrany a poté jako odborný asistent na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně. V roce 1971 byl nucen odejít do zálohy.

⁸ Podle dokumentu „Šetření ve věci předání tajných vojenských dokumentů do zahraničí“ (SÚA, Archiv ÚV KSČ, fond 02/1, PUV, rok 1971. Sv. 13, aj. 13, bod 28.) byl generál Voštera obviněn z předání utajovaných československých dokumentů jugoslávskému vojenskému přidělení.

tedy ... Štemenko jednou byl na operačním sále u nás, tam podepisoval nějaký protokol, nějakou dohodu. A to bylo všechno.

KS: V roce 1968 takovou největší událostí v armádě, když tedy pominu samotný příchod vojsk, byla Šejnova aféra, jeho útěk a emigrace. Setkal vy jste se potom někdy v rozhovorech se Sověty nebo s jinými vysokými armádními činiteli, jak se pohlíželo na to, jestli Šejna měl přístup k těm operačním plánům? Vy jste myslím byl v té komisi, která měla to objasňovat.

VP: No, já chci říct, já jsem byl jmenován do té komise ... pro objasnění činnosti Šejny a tam jsem tedy prověřoval řadu dokumentů, řadu zápisů z těch jednání rady obrany, kde on dělal toho sekretáře. Závěr tedy byl jednoznačný – on se prakticky k operačním plánům nedostal. To jestli někdo říkal, že mohl tedy prozradit já nevím co, tak já jsem se k ničemu takovému v té komisi nedobral. A byl jsem i na tom devátém oddělení ústředního výboru a tam, kde byly všechny ty zápisy ze zasedání rady obrany. A vždycky, když se jednalo o problematice související s operačními plány, tak to zasedání bylo vždycky na operační správě, tam na tom sále na generálním štábu a tam Šejna nikdy nebyl. Jestli mu někdo něco prozradil jinak, ale při těch příležitostech on se k operačním plánům dostat nemohl.

KS: Generál Bizík, který taky se zúčastnil práce té komisi, nevím, jestli přesně téhle, říkal, že se setkal s takovým seznamem dokumentů ... ne dokumentů, o kterých by se zjistilo, že je Šejna odnesl, ale dokumentů, které chyběly a které patrně mohl vzít sebou, přinejmenším existovala ta možnost. A říkal, že hodně dokumentů bylo těch přísně tajných, těch „dvounulových“, a některé z nich byly taky označeny jako PTZD, „zvláštní důležitosti“. Netušíte, jestli třeba z pozice toho šéfa sekretariátu ministra Lomského se – ne třeba přímo k těm plánům, to je pochopitelné, když byly na sále, ale třeba k souvisejícím předpisům – mohl nějak dostat, oklikou?

VP: No, to je běžné, že ... Já tedy tu situaci jsem neznal, na sekretariátě, to jsme tedy tam neprověřovali, ale fakt je ten, že těch dokumentů „přísně tajné“, těch bylo hodně. Dokumenty „přísně tajné zvláštní důležitosti“, ty by tam podle mě neměly co dělat. Pokud to bylo ZD, tak to všechno mělo být na operační správě generálního štábu a žádný druh vojska nebo žádná správa jiná tyhle věci nemohla u sebe přechovávat. Když měli nějaké materiály, třeba ty druhy vojsk, ZD, tak měli na operační správě svoji složku, ty věci, když potřebovali, tak přišli a pracovali tam, nechali a odešli. Takže já o tom nevěděl, že by tedy mohl takové ...

KS: A objevilo se to někdy u těch Sovětů? Mluvil jsem ještě s generálplukovníkem Šmoldasem, než zemřel, a on říkal, že mu několikrát Sověti předhazovali, později v 70. letech, že jako „nechali jste utéct toho Šejnu a to je ukázka toho, že tam máte nepořádek v té armádě“.

VP: Nevím. To může říct jenom Šmoldas.

KS: Vy jste potom byl na operační správě v letech 1969 – 1970, když vlastně se do výzbroje, minimálně na straně Západu, začínaly dostávat už i neutronové zbraně, které přece jenom ještě o něco mění povahu války. Mohl byste porovnat z toho hlediska, jednak jak jsme na to byli připraveni my, jako Československá lidová armáda, a potom nakolik ta sovětská výzbroj v tomhle ohledu se vyrovnávala té západní?

VP: Co měli Sověti, to já nevím, oni to řekl bych nezveřejňovali, tyhle věci. A pokud jde o to, jak jsme na to byli připraveni ... no, já v té době jsem nezaznamenal, že by nějaké zvláštní reakce byly na tyhle zbraně. Bralo se to jako zbraně hromadného ničení, s tím, že se to všelijak komentovalo, že to je dobré, že to ničí lidskou sílu a neničí to hodnoty. Nějak se na to ani v plánech, ani při cvičeních ... vzpomínám si, že jsem nic takového nezažil. Že by se na to reagovalo. V té době, znovu říkám.

KS: Mohl bych se zeptat na ten srpen 1968, jak jste vlastně prožíval ty okamžiky, kdy Sověti přišli?

[změna kazety]

VP: Tak jsme skončili u té invaze. Tady kolem toho by bylo možno mluvit hodně. My jsme s tím prakticky měli práci už od toho cvičení Šumava, kdy nechtěly odejít z území ty štáby, co

cvičily. Tak jsme každou chvíli dělali informace pro velení armády a ústřední výbor, vládu o tom, jaký je stav. Průběžně se tedy sledovaly ty štáby. Hlavně tady byla pořád snaha, abychom zjistili, jestli není v protokolu Varšavské smlouvy nějaká klauzule, která by opravňovala ty štáby, aby mohly zůstat na našem území. Tak jsme to přehrabovali všelijak, nic jsme takového nenašli, až nakonec ty štáby a zabezpečovací jednotky odešly.

Tady myslím, že stojí za zmínku jedna věc – já jsem ... pár dní před vstupem vojsk, přišel pro mě operační dozorčí, že na operačním sále je ministr národní obrany Dzúr ještě s někým. Že tam má jít náčelník správy. Náčelník správy nebyl, tak jsem tam šel já a seděl tam ministr obrany Dzúr a vedle něj Petr Colotka, místopředseda vlády. Tak jsme se pozdravili a Dzúr mně položil otázku – co bych dělal nebo jaký rozkaz bych vydal vojskům, kdybych dostal zprávu, že z NDR přes pohraniční přechody, z Polska a z Maďarska přecházejí kolony spojeneckých vojsk na naše území. Tak tím mě zaskočil, protože my jsme něco čekali, ale že by to takhle bylo, tak to jsme doufali, že ne. Tak jsem se chvíli zamyslel a říkal jsem: „Za takovéhle situace – vstupují na naše území spojenecká vojska, tak to je věc nějakého nedorozumění nebo věc řekl bych pořádková.“ Tak jsem řekl, že bych vydal vojskům následující rozkaz – že bych uvedl všechna vojska do bojové pohotovosti, v kasárnách, bez výjezdu. Vojska, která se nacházejí ve výcvikových prostorech nebo v prostorech cvičení, rovněž uvést do bojové pohotovosti v místech, kde jsou, bez jakýchkoli přesunů, aby nedošlo k jakýmkoli kolizím s těmito prostě vstupujícími vojsky na naše území. No a vyčkat prostě dalšího rozhodnutí vedení státu.

Tak on to vzal na vědomí, víc to nekomentoval a odešli tedy s Colotkou. A skutečně za pár dní mě povolali na pracoviště ve dvě hodiny v noci, to bylo z dvacátého na jednadvacátého srpna, a to už byl vydaný rozkaz ministra vojskům a ti moji podřízení, pokud tam byli, operační dozorčí a další, co tam přišli, tak prověřovali právě proniknutí toho rozkazu do vojsk. Já když jsem se seznámil s tím rozkazem, co tedy ministr vydal, tak jsem byl trochu překvapen, protože neodpovídal tomu, co jsem navrhoval ministrově, i když on se rozhoduje sám, že ano. Ale v podstatě v tom rozkaze, který je podle mě k dispozici – já nevím, jestli ho máte nebo nemáte?

KS: Myslím, že vyšel někde v téhle edici dokumentů.

VP: Nevím, já když jsem byl kdysi vypovídat na Úřadu vyšetřování zločinů komunismu, tak ho tam měli, ten rozkaz. Takže já už za ta léta neznám přesné znění, ale vím v podstatě to, že tím rozkazem nebyla uvedena všechna vojska do bojové pohotovosti, a jenom pohraniční divize. To znamená, že divize, které byly orientované na západ, a do týlu prakticky se přesunovala spojenecká vojska, tak se to dá hodnotit tak, nebo jsem to hodnotil tak, že prostě tyto divize měly zajišťovat řekl bych tu invazi do Československa. Byly orientovány ty pohraniční divize proti silám NATO. A v té době taky byl takový rozruch kolem toho, že se tam taky soustřeďují nebo něco. Takže to je takový moment, který mě zamrzelo.

KS: Já jsem myslím našel text toho rozkazu,⁹ co vyšel, a je tam právě výčet těch divizí, které právě mají mít pohotovost. A jak jste říkal, jsou tam ty pohraniční – je tam dvacátá karlovarská, devatenáctá plzeňská, druhá sušická ...

VP: No, tak takhle byla všechna vojska ponechána v kasárnách. Já jsem navrhoval uvést do branné pohotovosti všechna vojska v kasárnách, ale on je ponechal bez toho. [čte z dokumentu:] „... nebude použito zbraní ... poskytnout maximální všestrannou pomoc“ [dále čte pasáž o bojové pohotovosti pohraničních divizí]

Takže podle mě už tenhle rozkaz byl ovlivněn tedy Sověty, protože to skutečně svědčí o tom, že měli bránit západní hranici proti vstupu vojsk NATO, a tím tedy zabezpečit invazi, vstup spojeneckých vojsk sem. Hodnotili to a pomohlo to podle mě funkcionářům armády, jak Dzúrovi, tak Rusovovi,¹⁰ i dalším, že se potom při prověrkách, které byly, při kterých my někteří jsme tedy vypadli z armády, tak jim to bylo přičítáno za plus, že ten rozkaz takhle byl

⁹ Dokument byl publikován ve sbírce *Vojenské otázky československé reformy 1967 – 1970*. Díl I, Vojenská varianta řešení čs. krize (1967 – 1968), ed. Antonín Benčík, Jaromír Navrátil, Jan Paulík, dokument č. 66, str. 268-269.

vydán. Takže tohle mě tedy na té situaci v té době mrzelo nejvíc. A přitom ti funkcionáři armády, kteří tam zůstali po těch prověrkách, od samého počátku roku 1968, byli prostě jako u vytržení, pak prohráli všechno, co se dalo. Takže by bývali taky asi neprošli s čistým štítem, z toho jejich hlediska tedy, takže to jim pomohlo. Myslím, že tohle byla ze strany vedení armády velká chyba, kterou tenkrát udělali.

Tak to je k tomu srpnu.

KS: Vy jste zmiňoval, že ty informace ze zpravodajských zdrojů se objevily už před srpnem, že se připravuje ... nebo že se minimálně soustředí sovětská vojska na hranicích.

VP: Zpravodajská správa to sledovala, my jsme dostávali takové denní svodky od zpravodajské správy, kde o tom byla řeč. Nevím, jestli tenkrát to bylo oficiální nebo ..., ty zprávy byly předávány. Vím, že tenkrát tam byl taky můj spolužák z Moskvy, generál Vinkler, jestli o něm něco víte ...

KS: Jaroslav Vinkler, dělal zástupce Burdy.¹¹

VP: ... zástupce Burdy. Protože pak právě jemu vyčítali, že sledovali nějak ty pohyby sovětských vojsk, nebo spojeneckých vojsk, tak musel taky z armády odejít.

KS: A myslíte – samozřejmě je to spekulace a já vás do toho nechci nutit – ale myslíte, že byste mohl odhadnout, jestli ti nejvyšší, tehdy nejvyšší armádní představitelé, Dzúr, Rusov jako NGŠ, jestli měli povědomost s nějakým předstihem, že ta vojska přijdou?

VP: No, přesné zprávy nemám, ale podle mě ten Dzúr, právě když přišel s tím Colotkou na operační správu, na sál, tak už musel vědět. A podle mě to koresponduje asi s tím, já nevím kdo, Grečko tenkrát vydal už těmhle vojskům, která byla připravena asi dva dni před vstupem, vydal prostě už rozkaz ke vstupu sem. Někde ten čas jsem četl, nebo nevím. A to podle mě koresponduje s tím, kdy on [Dzúr] tam přišel. Takže on už musel mít asi echo od Sovětů, že to tak bude. V té době se asi v hlavě zrodil ten rozkaz, že tedy ty pohraniční divize se uvedou do bojové pohotovosti.

KS: Tušil jste, proč tam byl zrovna s tím Colotkou? Myslím, že Colotka nikdy přímo obranu ...

VP: [krčí rameny]

KS: ... netušíte.

VP: To nevím, proč tam byl, to mi nedošlo. Já jenom mimo prostě chci říct, že když odcházeli z toho operačního sálu – my jsme tam měli pracoviště stálého operačního dozorcího, vybaveno, mapy a tohle – tak Dzúr se chtěl pochlubit Colotkovi s tím pracovištěm, tak otevřel dveře a v tom tam byl ten stálý operační dozorcí, ten měl službu, a byli tam jeho spolupracovníci z té skupiny. Akorát měli takhle štamprlata a ťukali, protože ten, plukovník Klusáček se jmenoval, letec, který měl v tu dobu já nevím narozeniny, tak mu připíjeli. A Dzúr, když tohle uviděl, tak říkal: „Jaké je to tam pracoviště, tam mají štamprlata ...“ Tak byl pak z toho cirkus, hnal toho plukovníka, to byl jejich náčelník skupiny, k Colotkovi, aby se šli omluvit na úřad vlády, za tohle. Tak tam šli a přišli nazpátek. Já povídám: „No, tak co? Co vám říkal Colotka?“ „On říkal, co pijeme, tak jsme si tam sedli, dal nám koňak a odešli jsme.“ Tak si myslím, že to tedy známo bylo.

KS: Zolotov, ruský historik, v roce 1994 ve *Vojenoistoričeskom žurnale* citoval jednoho pamětníka, který tvrdil, že Grečko informoval 13. srpna 1968 představitele sovětského ministerstva obrany, že, cituji, „síly NATO možná napadnou Československo a v tom případě

¹⁰ Karel Rusov pracoval v první polovině padesátých let na operační správě generálního štábu. Ve druhé polovině padesátých let byl náčelníkem štábu a poté velitelem 2. motostřelecké divize v Sušici. V letech 1964 – 1967 zastával generálporučík Rusov funkci velitele 4. armády. V roce 1967 jmenován generálním inspektorem ČSLA. Od dubna 1968 do listopadu 1979 byl generálplukovník Rusov náčelníkem generálního štábu, v letech 1979 – 1989 působil jako 1. zástupce ministra národní obrany. Do výslužby odešel v roce 1990 po krátkém působení v úřadu vojenského přidělence v Berlíně.

¹¹ Generálmajor Oldřich Burda zastával funkci náčelníka zpravodajské správy generálního štábu ČSLA v letech 1959 – 1968.

budeme muset jednat v souladu se situací“. Myslíte, že Sověti to tak opravdu reálně chápali, že Československo je ohroženo západním útokem?

VP: Tomu nevěřím. Tam byl hlavní důvod vnitropolitická situace, která byla. Vždyť tohle si můžete ověřit u těch zpravodajců. Tam denně hodnotili stav, tam k nějakým ... pokud já si vzpomínám, tak nic vážnějšího se na tom Západě nedělo. Nějaké přesuny tam byly, ale že by tam shromažďovali takovou sílu, která třeba vpadla do Československa ze strany spojenců, tak to je nesmysl.

KS: A teď – už je to několik let – byl zveřejněn zápis, kdy sovětský velvyslanec ve Washingtonu Dobrynin informuje prezidenta Johnsona, že začala probíhat tahle invaze, na takovém mimořádném setkání. Ale uvádí se, že ještě než začala invaze, tak některé jednotky na Západě, které byly při hranicích, se začaly naopak stahovat. Myslíte, že existovala nějaká tichá dohoda, že sovětská invaze proběhne s nějakým tichým souhlasem Západu?

VP: O tom nemám žádné údaje, to bych ... to bych si vymýšlel. Nevím, nic takového jsem neslyšel a ani v té době nic tomu nenasvědčovalo.

KS: Já bych ještě nakousnul další věc: Někteří historici tvrdí, že celé Pražské jaro a ty události kolem – je to takové hodně extrémně vyhocené tvrzení – že byly jenom zástěrka, jak dostat sovětská vojska na československé území. A spojují to právě s tím sovětským tlakem na umístění těch dvou divizí, který byl už od poloviny šedesátých let a prý se pak projevil během cvičení Vltava a tak dál. Setkal jste se někdy s tou otázkou, že by třeba Novotný nebo někdo z československého vedení stranického se nějak bránil proti umístění těch jednotek v Československu? Protože Československo bylo velkou výjimkou – ty jednotky byly ve východním Německu, byly v Polsku, ale u nás ne.

VP: To já vím, ale bohužel ... ničeho takového si nejsem vědomý, že by takové řešení bylo. A pokud jde o ty dvě divize, tak to taky jsem o tom nevěděl. A to bylo v kterých letech?

KS: Ty dvě divize – objevuje se to na jednání po uskutečnění té Vltavy v roce 1966, že Sověti to nadhazují jako téma, že by bylo možno umístit dvě divize.

VP: Tak to já jsem tehdy na operační správě nebyl. Žádné zprávy tam o tom zachovány nebyly a to by museli ti pracovníci, kteří tam byli už předtím, mě snad o tom taky informovat. Nic takového, říkám, nebylo.

To, co jsem říkal, že v souvislosti s tím cvičením Šumava tam probíhaly prověrky protokolu Varšavské smlouvy, jestli tam není něco. Ale ne aby tady byly umístěny ty dvě divize, ale aby prostě ty štáby odešly, co tady zůstaly po tom cvičení. Tak to bylo v této souvislosti.

KS: Generál Jaroslav Hejna, který byl tehdy myslím zástupce náčelníka HPS a který odpovídal za průběh cvičení Šumava z československé strany, za kontakt se Sověty, si stěžoval na to, že jednak Šumava bylo cvičení, které bylo mimořádné, které najednou bylo naplánováno, z ničeho nic. A jednak si stěžoval, že mu Sověti odmítali sdělit cokoli vlastně o zámyslu nebo tématu toho cvičení. On to ilustroval, že tam prostě stál v Milovicích před domem, kde ho Sověti nechtěli pustit ani dovnitř, a že ho teprve potom nějaký Sovět uvedl do své kanceláře, ale ani tak mu nic neřekl.¹² Věděli vy jste na operační správě, co ta Šumava má vlastně řešit, nebo co se tam procvičuje?

VP: Ne. To jsme nevěděli. To šlo mimo nás a my jsme o tom průběhu na operačním oddělení operační správy neměli vůbec žádný přehled. A my jsme se jenom kolem toho točili z toho důvodu pobytu štábů, ale spíš by o tomhle mohl vědět generál Pezl, který v té době dělal náčelníka oddělení operační přípravy a to se těmi cvičeními zabývalo. Fakt je to, že vím, že to bylo nějak narychlo, že to bylo mimo plány operační a bojové přípravy, které vydávalo Spojené velení, to si nějak matně vzpomínám, že taková situace tam byla. Všechna tahle cvičení vždycky byla rok předem plánována, objevila se v plánu pro jednotlivé armády Varšavské

---

¹² Rozhovor s generálem Jaroslavem Hejnou, bývalým zástupcem náčelníka HPS, z 10. května 1990. Archiv ÚSD, sbírka rozhovorů pořizovaných vládní komisí pro analýzu událostí let 1967 – 1970, signatura R-39.

smlouvy a tady tohle údajně, pokud si vzpomínám, tam nebylo, to vzniklo nějak hned po jaru roku 1968.

KS: V letech 1967 až 1969 se začíná postupně vytvářet štáb Spojeného velení, velení Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy. A tehdy tam je vlastně jako první a tehdy ještě jediný československý představitel generálporučík Raichl. On uvádí, že hlavním jeho úkolem tehdy bylo jednak přispívat k naplnění, k vytváření toho štábu, a jednak potom udržovat běžný styk s operační správou naší armády a se sovětskými představiteli. Jak vlastně do té doby, když štáb ještě nebyl, probíhala ta rutinní koordinace? To šlo všechno po linii představitelů Spojeného velení?

VP: To šlo všechno po linii představitelů Spojeného velení. I když ty rozhodující věci, ty šly přes ně anebo přímo, z generálního štábu Sovětské armády, a ne ze Spojeného velení. To Spojené velení, to bylo jenom takové řekl bych velení symbolické, které prakticky nevím jak dalece znalo operační plány nebo tohle ... Možná, že tedy velitel Spojeného velení, že tedy to věděl, ale ten štáb kolem, to byli jenom takoví pracovníci, styční důstojníci, kteří jezdili. I ti naši byli předurčení k udržování toho styku, ale nějaký vliv na výstavbu armády nebo její bojovou pohotovost a připravenost, to nebylo. Alespoň v těch letech, kdy tam byl Raichl a kdy se to tvořilo.

Taky v Praze byla taková ta skupinka představitelů Spojeného velení. Sovětští poradci, třeba náčelník generálního štábu měl poradce, generál Volodin tam myslím tenkrát byl. Ale vedle toho existovala skupinka – tak jako asi Raichl v tom, tak oni – to byli představitelé Spojeného velení.

KS: Byl nějaký sovětský poradce dlouhodobě na naší operační správě?

VP: Za mě tam nebyl. Jestli tam byl předtím, to nevím, ale myslím tedy že ... možná na tom začátku. Neslyšel jsem tedy o tom. Tam byl jenom u náčelníka generálního štábu a vím, že tedy on chodil k nám taky, tenkrát když se připravovala ta nová směrnice pro bojovou pohotovost, tak že to tam studoval, takže tam u mě několikrát byl, a tak jsme o tom tam spolu debatovali, s tímhle poradcem. A třeba na Západním vojenském okruhu, tam byl taky jeden.

KS: Ta skupinka představitelů Spojeného velení – jejím vedoucím byl tedy, chápu-li to správně, vedoucí sovětský poradce? To byli ti Kuščev a Jamščikov?

VP: Ne. Já si ta jména nepamatuji, ale podle mě to nebyli poradci, ale tam to bylo už skutečně součástí štábu Spojeného velení. Tohle byli poradci Sovětské armády, tak bych to hodnotil. Nevím, jak spolu vycházeli, jak měli kompetence mezi sebou, ale vždycky, když se jednalo o otázkách Spojeného velení, tak byl kontakt s touhle skupinou.

KS: Generál Raichl tvrdí – on tam byl i přes srpen 1968 – že ta invaze byla plánována podle jeho vědomosti přímo sovětským generálním štábem a že Spojené velení nejenom že o tom oficiálně nebylo informováno, ale že o tom ti lidé prý ani nevěděli. Nebo že přinejmenším se nezúčastnili příprav těch plánů na invazi. Můžete vy tohle posoudit?

VP: To potvrzuje tu moji domněnku, že skutečně všechny rozhodující věci, týkající se výstavby armády, bojové připravenosti a tohle, že to všechno šlo z generálního štábu Sovětské armády. To byla tedy moje domněnka a to, co jsem znal, co asi tam můžou dělat tihle naši představitelé, nebo ta skupina, co byla v Praze ze Spojeného velení, že to bylo skutečně formální naplnění Varšavské smlouvy, pokud jde o velení. To se nedá srovnat třeba s NATO.

KS: V téhle souvislosti je určitě zajímavá ta otázka rumunského postoje v rámci Varšavské smlouvy. Setkal jste se, třeba na cvičeních, s Rumuny, s tím, že by tam měli nějaký zvláštní postoj, nějaké zvláštní postavení?

VP: Na cvičeních s Rumuny jsem se nesešel, ale setkal jsem se s Rumuny ve vojenské akademii generálního štábu Sovětské armády, kde studovali tři Rumuni, nás bylo šest, tak jsme byli v jedné třídě. A tam prostě jsem poznal, o co jde. Kvůli jejich postojům – rumunským – tak byly problémy tedy i s výukou v akademii generálního štábu, protože oni se zdráhali studovat marxismus-leninismus, filozofii. No, ale museli to dělat. Tak pro ně speciálně vždycky připravovali v této oblasti otázky, aby tedy nenarušili ty sovětsko-rumunské vztahy. Takže

vím, že tedy s tímhle byl problém. A zřejmě tedy při nějakých těch cvičeních, při kterých já jsem nebyl, při žádném takovém, to bylo obdobné.

KS: Zeptal bych se na jednání o dislokaci jednotek Střední skupiny tady v Československu. Uvádí se, že po jednání v Mukačevu ministr Dzúr řekl bych „vystartoval“, tak jak on to uměl, proti těm, kdo tam byli jako zástupci československé strany, a obvinil je, že „zrazují naše zájmy“.

VP: Máte pravdu. Já jsem tam byl. Předtím žádné pokyny nebyly, my jsme tam jeli s tím důstojníkem, co měl na starosti dislokaci vojsk, měl přehledy o kapacitách jednotlivých kasáren, možnosti ubytování, ukládání bojové techniky a tak dále. Tak jsme tam jeli, letěli do toho Mukačeva. A Sověti tam prostě přišli s požadavky. A tam se jenom posuzovaly možnosti podle jejich požadavků, ne nic konkrétního, ale co by se ... jaké mají požadavky, kolik by tam bylo vojsk, aby se to mohlo dát dohromady. A pak, když jsme se vrátili, tak právě to přesně ten Dzúr – přistáli jsme ve Kbelích a jeli jsme na ministerstvo obrany, on nás tam svolal, celou tu skupinu. A teď nám tam vynadal, že my jsme „prodali republiku“, co že si to dovolujeme. Ale nikdo nevěděl co, proč. Tak měl říct předem: „Já vím, nebudem je umísťovat a hotovo.“ Ale to je právě to – oni na jednu stranu vůči pracovníkům generálního štábu, vůči pracovníkům ministerstva se chovali tak jako řekl bych reformátoři, zastánci Dubčeka a já nevím co. A na druhou stranu prostě jednali s nimi ...

KS: Já mám takovou základní otázku kolem generála Dzúra – jak je možné, že on tak dlouho zůstal ministrem? Na něj Sověti si stěžovali, nejenom z jeho povahových charakteristik, ale i z těchhle důvodů si na něj stěžovali hrozně dlouhou dobu. Nedávno vydal generál Majorov, který byl tím prvním velitelem Střední skupiny, paměti, ve kterých o Dzúrovi napsal, že Dzúr byl pro ně „prolhaný Švejk“, že mu nevěřili a že je podváděl a tak podobně. Jak pochopit to jeho schizofrenní postavení, že na jednu stranu prostě hrál toho reformátora, na druhou stranu pomáhal Sovětům ... která z těch rolí byla skutečná?

VP: No ... podle mě skutečná byla jeho osoba, že prostě se chtěl udržet ve funkci, proto takové jednání. Já jsem s ním tedy studoval v Moskvě, já jsem tam byl rok před, a když já jsem byl ve druhém ročníku, tak on přišel do prvního ročníku, tak jsem ho tam trochu poznal. On byl strašně takový nervový, labilní. Potom, když už jsme se vrátili a on se vrátil, tak taky – od samého začátku toho obrodného procesu, to chodil a dokonce se radil i s kdekýmžto oficírem, koho má dát na funkci velitele divize, dělal takovouhle politiku ... prostě nedobrou.

Pak když vstoupila vojska, tak taky. Ten to podle mě věděl, že sem vstoupí. A Rusov možná taky. Rusov hned po vstupu vojska byl na letišti a už to tam dirigoval, přistávání v Ruzyni a tak, osobně. A když bylo něco, tak se zase schovávali před tím spojeneckým velením. To jsem byl několikrát svědkem, že se nechal Rusov zapřít.

KS: Potom, když už tady ta Střední skupina byla, to bylo, minimálně podle té smlouvy to mělo být 70 000 vojáků – abych byl úplně přesný, podle té smlouvy to nemělo být více jak 75 000 vojáků. Tenkrát došlo ke snížení početního stavu československé armády o 20 000, dlouhodobě. Ono to možná nebylo snížení, protože když vezmu do úvahy počet lidí, kteří stejně jako vy museli odejít z armády, tak to možná ještě bylo v jistém smyslu navýšení některých jednotek. Jak tohle zdůvodnit, že tady vlastně přibude těch 70 000 Sovětů a ještě tady zůstane zachována, ne-li posílena ta československá bojová kapacita, bojeschopnost? To je proto, že ty sovětské jednotky jsou pořád v druhém sledu, nebo ...?

VP: To si myslím, že je právě z toho hlediska řekl bych operačního použití. Víím, že se proslýchalo, podrobnosti jsem neznal, plány operační Sovětů, že právě se počítalo, nevím přesně, asi za pět dní by sem měla přijít armáda z Ukrajiny, která by prakticky posílila tyhle armády prvního sledu v tom dalším rozvíjení operací na západě. Takže tam nemohlo jít o to, že by o těch 70 000 se snižoval stav nebo vojska vyčleněná pro Spojené velení, pro Varšavskou smlouvu z naší armády.

KS: Měl jste představu, kudy sem ti Sověti měli přicházet? Přes Slovensko ty tahy jsou snad jenom dva ...

VP: Nevím. Nevím, jak přeprava, jestli letecky nebo ... Vím, že – někde jsem se nějak dověděl nebo seznámil s tím, nevím z jakých pramenů – mi to uváděli, že by trvalo asi pět dní, než by tedy ... Nejbližší byla armáda na Ukrajině, která by tedy sem mohla přijít.

KS: Z toho PrikVO. Z toho Příkarpatského vojenského okruhu.

VP: [kýve]

KS: A my bychom tady mezitím formovali ještě nějaký náš vlastní druhý sled?

VP: Tak to je tam uvedeno v tom operačním plánu. Tady se počítalo, že právě byl Východní vojenský okruh, který měl vytvořit prostě další armádu, zmobilizované divize. Ty taky potřebovaly já nevím iks dní na to, aby mohly být použité.

KS: Ještě jenom k tomu operačnímu plánu. Generál Šejna potom na Západě napsal paměti, ve kterých tvrdil – tvrdil v nich kdeco – ale tvrdil v nich kromě jiného, že existoval plán, který se jmenoval Polárka, který údajně měl spočívat v tom, že do Jugoslávie vpadne z Rakouska – jako provokace – nějaká banda ustašů, načež Sovětská armáda poskytne Jugoslávii „internacionální pomoc“ tím, že obsadí její území. A zároveň Československo a Maďarsko budou obsazovat rakouské území. Že tak vlastně Sovětská armáda nebude účastna těch akcí proti neutrálnímu Rakousku, ale bude zase okupovat Jugoslávii. Já si nejsem jistý, nakolik je to překombinované nebo nedokombinované. Můžete vy říci, jestli se, co se týče Rakouska, operační plány československé armády snažily udržovat jeho neutralitu v případě války?

VP: Pokud vím, tak jo.

O tomhle jsem slyšel poprvé, co jsem tady četl v těch vašich materiálech. Nevím nic. Myslím, že to ... ani nikde žádná zmínka, že bych něco ... To je prostě podle mě výmysl Šejny.

KS: Nejspíš měl docela bohatou fantazii.

Tak já už patrně víc otázek nevymyslím – jenom takovou ještě poslední, jestli byste nějak mohl koncepčně zkusit zhodnotit Varšavskou smlouvu a československé působení v ní. Ti polští generálové často zdůrazňovali, že Varšavskou smlouvu, ačkoli znali mnoho jejích nedostatků, tak jí chápali pro dané období jako nutnost, že pro ně nebyla žádná jiná alternativa a že Varšavskou smlouvu a s ní spojené vztahy se Sověty a operační plánování pokládali prostě za nevyhnutelnou věc. Jak jste se na to díval vy?

VP: No, já jsem vycházel ze stejných úvah. Na jedné straně bylo NATO, proti Varšavská smlouva, kde bylo třeba zkoordinovat ten vojenský potenciál těch východních zemí. Jak jinak to udělat, než mít společné vedení. A to evropské válčiště tedy nějak řekl bych koordinovaně zvládnout. A to prostě ty jednotlivé státy, jednotlivé armády těžko mohly provést. Fakt je to, že já jsem měl určitou výhradu v tom, že naše republika, pokud vím, asi měla nejvyšší podíl na tom kontingentu, z hlediska počtu obyvatel, proti jiným účastníkům Varšavské smlouvy. K tomu jsem se dopídl tam z těch protokolů Varšavské smlouvy, tak to mě mrzelo, že zrovna my jsme museli tohle vést.

KS: Co myslíte, že byl důvod toho nepřiměřeného postavení Československa?

VP: No já myslím že ... to mohlo jednak být tím strategickým umístěním, tady zájem byl. No a potom asi povolnější byli naši straničtí a státní představitelé, jak se říká „papežtější než papež“.

KS: Tak já už žádné další otázky teď mít nebudu. Děkuji za rozhovor, pane generále, za otevřenost, se kterou jste se mi věnoval. Je ještě něco, co myslíte, že by mělo být doplněno? Já teď nevím, jestli jste si nedělal poznámky nějaké konkrétní k tomu plánu nebo k něčemu, o čem jsme mluvili.

VP: No, myslím, že jsme to probrali všechno, co jsem považoval za nutné já. Myslím, že to je všechno.